

Bedensel Eğitimi Öğretmenlerinin Derste Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlara Karşı Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Öğrenci Görüşleri

Students' Opinions on Student Misbehaviors that Physical Education Teachers Faced and Methods Used Against to Those Behaviors in the Class

Araştırma Makalesi

¹Yunus ARSLAN, ²Fatma SAÇLI, ²Gıyasettin DEMİRHAN

¹Nevşehir Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Bedensel Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü, Nevşehir

²Hacettepe Üniversitesi, Spor Bilimleri ve Teknoloji Yüksekokulu, Ankara

ÖZ

Araştırmanın amacı, öğrenci görüşlerine dayanarak bedensel eğitim derslerinde görülen istenmeyen öğrenci davranışlarını ve bu davranışlar karşısında öğretmenlerin kullandıkları yöntemleri belirlemektir. Araştırmaya, Ankara ili Çankaya ilçesinde öğrenim gören 107 kadın ve 93 erkek olmak üzere toplam 200 dokuzuncu sınıf öğrencisi gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmada, veri toplama araçları olarak "İstenmeyen Öğrenci Davranışları Anketi" ve "İstenmeyen Davranışları Önleme Yöntemleri Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen "İstenmeyen Öğrenci Davranışları Anketi", tanımlanmış 60 istenmeyen davranışın bedensel eğitim derslerinde görülme sıklığını belirlemek için düzenlenirken; Sayın (2001) tarafından geliştirilen "İstenmeyen Davranışları Önleme Yöntemleri Ölçeği", bu davranışlar karşısında

ABSTRACT

The purpose of this study was to identify student misbehaviors in physical education and teachers' methods used against to those behaviors. A total of 200 (107 female, 93 male) ninth grade students completed instruments which explored their views regarding the factors accounting for student misbehavior and teachers' methods for dealing with such behaviors. "Student Misbehavior Questionnaire" and "Preventative Methods for Misbehavior Scale" served as the data-gathering instruments in the study. The first scale developed by researchers was designed to rate the frequency of 60 identified student misbehaviors in physical education, while the second developed by Sayın (2001) comprised 23 items focusing on the methods employed by teachers for dealing with those behaviors. According to the results, the most

öğretmenlerin kullandıkları yöntemleri belirlemeye odaklanmış 23 maddeyi kapsamaktadır. Elde edilen bulgulara göre, en sık görülen istenmeyen davranış; "derse özel eşyalarını getirmek", en az görülen ise "öğretmeni itmek veya öğretmene top fırlatmak" gibi davranışlarda bulunmaktadır. Öğrenci görüşlerine göre, istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede öğretmenler tarafından en yaygın kullanılan yöntemler önleyici yöntemlerdir.

Anahtar Kelimeler

Beden eğitimi dersi, İstenmeyen davranış, Öğretmen yöntemi

Key Words

Physical education, Misbehavior, Teacher method

GİRİŞ

İstenmeyen öğrenci davranışları, sınıf ortamında eğitsel amaçların gerçekleştirilmesine engel olan ve sınıf üyelerini etkileyen her türlü davranışı kapsamaktadır (Akçadağ, 2005). Bu davranışlar özellikle görev yönetimlerinde öğretmenler için en önemli sorunlardan birisi olarak düşünülmektedir (Hoy, 1969; Luke, 1989; Supaporn, 2000). Eğitim ortamlarında istenmeyen davranışların tüm ders alanlarında ortaya çıkması oldukça yaygın bir durumdur. Bu nedenle, öğretmenler görev süreleri boyunca istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşmakta ve onlarla baş etmek durumundadırlar (James, 2004).

Bellon ve diğ. (1992)'ne göre, öğrencilerin istenmeyen davranışları, öğretmenler tarafından, belirli süredeki akademik ilerlemeleri tehdit eden veya onunla rekabet eden, sınıf düzenini bozduğu düşünülen herhangi bir eylem olarak ifade edilmektedir. Bir öğrencinin davranışı, bir öğretmen tarafından istenmeyen davranış olarak düşünülebilirken, diğer bir öğretmen tarafından tamamen kabul edilebilir bir davranış olarak görülebilir. Bu nedenle, istenmeyen davranışlar yalnızca öğrencilerin yaptığı davranışlar değil, aynı zamanda öğretmenler tarafından algılanan ve yorumlanan davranışlar olarak da düşünülebilmektedir (Fernandez-Balboa, 1991).

Fernandez-Balboa (1991)'ya göre, beden eğitimi derslerinde ortaya çıkan istenmeyen davranışlar öğrenmeye ayrılan zamanın azalmasına, öğretmen ve öğrencilerin dikkatlerinin da-

common observed misbehavior was "to bring private materials to the class", while the least was "to push the teacher or to throw a ball to the teacher". According to students' opinions, the most common methods used by the teachers were preventative methods for dealing with students misbehaviors.

ğılmasına ve öğretmenin ders dışı konularla ilgilenmesine neden olmakta; daha da ötesi tehlike yaratabilmektedir.

Beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen öğrenci davranış tiplerinden söz edilecek olursa, Hardy (1999)'ye göre, en temel sorun öğretmenin ders işlerken öğrencilerin derse dikkatlerini vermemeleridir (% 49.15). Bu kategorideki öğrencilerin dersi bölmeleri; sözlü olarak (% 63.48), fiziksel olarak (% 18.26) veya herhangi bir malzeme ile oynayarak (% 18.26) olabilir. Örneğin: *Sözlü olarak*, öğretmenin ısınma etkinliklerini yaptırırken bir öğrencinin diğeriyle konuşması; *fiziksel olarak*, öğretmenin açıklama yaptığı esnada bir öğrencinin yerinde duramaması; *bir malzeme ile oynama*, öğretmenin konuşurken bir erkek öğrencinin yerde topu yuvarlamasıdır. Öğretmenin söylediklerini yerine getirmeme (% 22.22), diğerlerini rahatsız etme (% 13.25), derse katılmayı reddetme (% 9.40), kurallara uymama (% 3.85), dikkatlerin odağı olmayı isteme (% 2.14) daha seyrek görülen olaylar olmakla birlikte çoğu kez, bunlar öğretmen otoritesine meydan okur. Örneğin: *Öğretmenin söylediklerini yerine getirmeme davranışı*, öğrencilerin malzemeleri dağıtmaları ve alıştırmaları esaslı bir şekilde yapmamaları ile kendini göstermekte; *diğerlerini rahatsız etme davranışı*, yüzme dersi esnasında havuzda herhangi birini suyun altına çekme ile kendini göstermekte; *derse katılmayı reddetme davranışı*, dansta oluşturulan bir grubun ha-

rekete çalışmaması, kadınların erkek öğrencilerle çalışmaması ile kendini göstermekte; *kurallara uymama davranışı*, öğrencinin cimnastik dersinde saat takması ile kendini göstermekte; *dikkatlerin odağı olmayı isteme davranışı*, bir öğrencinin yüzünü öğretmenden saklayarak sınıftakileri güldürmeye çalışması ile kendini göstermektedir. Öğrencilerin istenmeyen davranışları karşısında öğretmenlerin gösterdikleri tepkiler çoğunlukla sözel (% 72.65) olmakla birlikte, sözel olmayan (% 10.26), sözel ve sözel olmayan (% 9.40) ve önemsenmeyen (% 7.69) tepkiler şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Supaporn (2000)'un beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen öğrenci davranışları ile ilgili lise öğrencilerinin görüşlerini aldığı araştırma sonucunda istenmeyen davranışlar; *“öğretmenin yapma dediğini yapmak ya da yap dediğini yapmamak”* olarak tanımlanmıştır. Öğrenciler çeşitli istenmeyen davranış tiplerini, istenmeyen davranışı etkileyen çeşitli çevresel faktörleri ve bu davranışları önleyen çeşitli fikirleri öne sürmüşlerdir. Öğrencilere göre aldatma, aylak aylak dolaşma, derse katılmama, arkadaşlarını incitme, eleştirme ve ayrımcılık yapmak çeşitli istenmeyen davranış tipleridir. Bu davranışlara neden olan etkenler; arkadaş grubu, etkinlik çeşidi, etkinlikten hoşlanıp hoşlanmama durumu olarak ifade edilmiş ve bu davranışların beden eğitimi öğretmeni tarafından önenebileceği ileri sürülmüştür. Öğretmenin titiz ve planlı olduğu derslerde, kuralları ve sonuçlarını net bir şekilde açıklayıp, öğrencileri eşit bir şekilde gruplara ayırarak işbirliği içinde tümünün derse katılımını sağladığı durumlarda bu istenmeyen davranışların da azalacağı, hatta öğrencinin isteğiyle ortadan kaldırılacağı dile getirilmiştir.

Supaporn ve diğ. (2003), ilköğretim yedinci ve sekizinci sınıf beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen öğrenci davranışları konusunda öğretmen ve öğrenci görüşlerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, hem öğretmen hem de öğrencilere göre istenmeyen davranış; *“öğrencilerin yapmak zorunda olmadıkları şeyi yapmaları ya da yapmak zorunda oldukları şeyi yapmamaları”* olarak tanımlanmıştır. Öğretmen ve öğrenciler istenmeyen davranışların hafif ve ciddi olma durumuna göre sıra-

lanışını farklı kategorilerde ele almışlardır. Boşa vakit geçirmek, aylak aylak dolaşmak gibi davranışlar hafif düzeyde bir istenmeyen davranışa örnek gösterilirken; ders işlenirken öğrencinin basket atması orta düzeydeki; kavga etmek ise ciddi düzeydeki istenmeyen davranış kategorisine dahil edilmiştir. Öğretmen ve öğrencilere göre beden eğitimi dersinin temel amacının sosyalleşme olduğunu ve istenmeyen davranışların da sosyalleşme bağlamında ele alındığını, dersi aksatmadığı sürece konuşmanın rahatsızlık vermeyeceğini belirtmişlerdir. İstenmeyen davranışların önlenmesinde, öğretmenlerin öğrencilere güçlü sorumluluk ve açıkça tanımlanmış öğretimsel görevler vermeleri, kuralları ve ders programını açıklayıp, uygulamaya geçirmeleri, öğrencilerine iletişim ve istenmeyen davranışın tanımlanması ve de grup içinde işbirliği yoluyla çalışma becerilerinin geliştirilerek öğrencilerin birbirlerinden olumlu yönde etkilenmelerinin sağlanmasının rol oynayacağı belirtilmiştir.

Lesley (1981), Stinson (1993) ve Supaporn (2000), öğrencilerin hangi nedenlerle istenmeyen davranış gösterdiklerinin anlaşılması ve öğretmenlerin bu davranışlarla baş edebilmeleri için öğrencilerin ve öğretmenlerin bu konudaki görüşlerinin birlikte ele alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Sınıf ortamlarında görülen istenmeyen öğrenci davranışlarına dönük pek çok çalışma öğretmenlerin bakış açısıyla ele alınmış; bu çalışmalardan çok azı beden eğitimi dersleriyle ilgili olarak yürütülmüştür (Fernandez-Balboa, 1991; O'Sullivan ve Dyson, 1994; Templin, 1981). Yapılan çalışmaların çoğunda öğrenci görüşlerine yer verilmemiştir (Lesley, 1981; Stinson, 1993; Türnüklü, 2002). İlgili literatürde öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla baş etme stratejileri ile ilgili çalışmaların çoğunlukla öğretmen görüşleri açısından yapıldığı görülmektedir. Sınıfların öğretmen ve öğrencilerin bir araya geldiği sosyal alan olduğu düşüncesinden hareketle, istenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmenlerin bu davranışlar karşısında kullandıkları yöntemlerle ilgili öğrenci görüşlerinin de yer aldığı çalışmaların yürütülmesi gerekmektedir. Yapılan çoğu araştırmada öğrenci görüşlerine yer verilmemesi bir eksiklik olarak algılanmış ve istenmeyen dav-

ranışlara ve bu davranışlar karşısında öğretmenlerin kullandıkları yöntemlere ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemek araştırmamızın temel amacını oluşturmuştur. Araştırmanın, beden eğitimi derslerinin etkililiğini bozan istenmeyen davranışların neler olduğu konusunda öğrenci görüşlerini yansıtması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında, literatürde istenmeyen davranışlar konusunda öğrenci görüşleri temel alınarak yapılan çalışma sayısının az olmasından dolayı, araştırmanın bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, araştırmada öğrenci görüşlerine dayanarak beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen öğrenci davranışlarını ve bu davranışlar karşısında öğretmenlerin kullandıkları yöntemleri belirlemek amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın yöntemi, olayları, olguları doğal koşulları içerisinde incelemeyi hedefleyen *alan araştırması* olup, araştırmada *tarama modeli* kullanılmıştır. Tarama modeli, var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan, bilinmek istenen şeyin gözlenip, belirlenebilmesidir (Karasar, 2003).

Araştırma Grubu: Araştırmaya, 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Ankara ili Çankaya ilçesindeki ortaöğretim kurumlarından tabakalı örnekleme yönteminin orantılı seçimi (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 2005) ile belirlenen okullarda öğrenim gören dokuzuncu sınıf öğrencileri katılmıştır. Öğrencilerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen öğrenci davranışlarına ve öğretmenlerinin bu davranışlar karşısında kullandıkları yöntemlere ilişkin görüşlerini saptamak söz konusu olduğu için, tabakaların belirlenmesinde, 2008-2009 eğitim-öğretim yılındaki kayıtlı öğrenci sayıları belirleyici olarak kullanılmıştır. Tabakalı örnekleme yöntemi ile her bir sınıftan alınacak öğrenci sayısı belirlenmiştir. Basit rastgele sayılar tablosu kullanılarak sınıf listelerinden örnekleme alınacak öğrenciler tespit edilmiştir. Buna göre, 107 kadın ($\bar{x}_{\text{yaş}} = 15.25 \pm 0.51$) ve 93 erkek ($\bar{x}_{\text{yaş}} = 15.69 \pm 0.80$)

olmak üzere toplam 200 ($\bar{x}_{\text{yaş}} = 15.45 \pm 0.69$) gönüllü öğrencinin oluşturduğu araştırma grubuna ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları: Araştırmada istenmeyen davranışların görülme sıklığını ölçmek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen, 60 maddelik *İstenmeyen Öğrenci Davranışları Anketi (İÖDA)* kullanılmıştır. İstenmeyen davranışların görülme sıklığını belirlemek amacıyla kullanılan İÖDA'da yer alan maddeler, 1 (*Hiçbir Zaman*), 2 (*Nadiren*), 3 (*Sıklıkla*), 4 (*Her Zaman*) şeklinde değerlendirildiğinden elde edilen yüksek değerler o maddede yer alan davranışın daha sık görüldüğünü ortaya koymaktadır. Araştırma, İÖDA'yı oluşturulan maddelerden toplam puan elde edilmesine yönelik bir çalışma olmadığı için anket hazırlama süreci, literatür taramasının ardından, uzman ve öğretmen görüşleri alınarak sürdürülmüş, anketin faktör yapısını ortaya koymak amacıyla herhangi bir çalışma yürütülmemiştir. Ankette yer alan ifadelerin görünüş ve kapsam geçerliği için uzman görüşüne başvurulmuş ve saptanmış ifadelerin beden eğitimi derslerinde ortaya çıkabilecek istenmeyen öğrenci davranışlarını belirleyebileceği sonucuna varılmıştır.

İstenmeyen davranışlar karşısında öğretmenlerin kullandıkları yöntemleri belirlemek için Sayın (2001) tarafından geliştirilen, 23 maddelik *İstenmeyen Davranışları Önleme Yöntemleri Ölçeği (İDÖYÖ)* kullanılmıştır. Ölçekte "önleyici", "iyileştirici" ve "cezalandırıcı" olmak üzere üç alt boyut yer almaktadır. Ölçek, 4'lü Likert tipindedir. İstenmeyen davranışlar karşısında öğretmenlerin kullandıkları yöntemleri belirlemek için kullanılan İDÖYÖ'de yer alan maddeler, 1 (*Hiç Kullanılmıyor*) ile 4 (*Her Zaman Kullanılıyor*) arasında değerlendirilmekte, elde edilen yüksek değerler o maddede yer alan yöntemin öğretmenler tarafından daha sık kullanıldığını göstermektedir. Ölçekten elde edilen değerlerin güvenilirliğini belirlemek amacıyla hesaplanan Cronbach's alpha güvenirlik katsayısı $\alpha = 0.90$ ($n = 200$) olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması: Araştırmada kullanılan anket ve ölçek beden eğitimi dersleri öncesinde araştırmacılar tarafından dokuzuncu sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Öncelikle gerekli açıklamalar

yapılmış ve yapılan açıklamalar doğrultusunda öğrencilerin bu veri toplama araçlarını doldurmaları istenmiştir. Öğrencilere doldurmaları için belirli bir süre verildikten sonra, ortalama 40-45 dakika içerisinde aynı yolla toplanmıştır. Toplanan anket ve ölçekler, araştırmacılar tarafından incelenmiş, hatalı ya da eksik doldurulduğu saptananlar araştırma kapsamından çıkarılmıştır.

Verilerin Analizi: Beden eğitimi derslerinde ki istenmeyen öğrenci davranışlarından en az ve en çok görülenleri belirlemede İÖDA'da yer alan tüm maddelere verilen yanıtlara ilişkin frekans (f) ve yüzde (%) değerleri, erkek ve kadın öğrenciler için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Elde edilen bulguların tablolaştırılması sürecinde 4: *Her zaman ile 1: Hiçbir zaman* seçeneklerinin en çok ve en az sıklıkta işaretlendiği ifadeler ele alınmış ve değerlendirilmeler bu ifadeler göz önüne alınarak yapılmıştır.

İstenmeyen davranışlar karşısında öğretmenlerin kullandıkları yöntemlerden en az ve en çok görülenleri belirlemede, İDÖYÖ'de yer alan her maddeye ait aritmetik ortalama (\bar{x}) ve standart sapma (Ss) değerleri, erkek ve kadın öğrenciler için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Yine öğretmenlerin kullandıkları yöntemlere ilişkin İDÖYÖ'de yer alan üç alt boyuttan en çok ve en az kullanılanları belirlemek amacıyla alt boyutlara ait \bar{x} ve Ss değer-

leri hesaplanmıştır. "Önleyici", "iyileştirici" ve "cezalandırıcı" alt boyutlarından elde edilen aritmetik ortalamalar arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığını test etmek için parametrik bir test olan Tek Yönlü MANOVA kullanılmıştır. Tek Yönlü MANOVA sonrası ortaya çıkan farkın anlamlılığını test etmek amacıyla Post Hoc test olarak Bağımsız Gruplarda t-testi yürütülmüştür.

BULGULAR

Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin İÖDA'dan elde ettikleri frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde, en az sıklıkta görülen istenmeyen davranış "*öğretmeni itmek veya öğretmene top fırlatmak gibi davranışlarda bulunmak*" iken en çok sıklıkta görülen istenmeyen davranış "*derse özel eşyalarını getirmek (telefon vb.)*"tir. Verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular, ankette sıralanan altmış adet istenmeyen davranıştan tamamının belli düzeylerde derslerde ortaya çıktığını göstermiştir. Öğrenci görüşlerine göre, beden eğitimi derslerinde en çok ve en az sıklıkta görülen beş istenmeyen öğrenci davranışı Tablo 1'de listelenmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde, öğrenci görüşlerine göre en çok görülen istenmeyen davranışlar düşük şiddet düzeyli olarak sınıflandırılabilir. Bu dav-

Tablo 1. En çok ve en az sıklıkta görülen istenmeyen davranışlara ilişkin öğrenci görüşleri

Davranış	En Çok Görülen				En Az Görülen				
	Her zaman		Diğer		Hiçbir zaman		Diğer		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Derse özel eşyalarını getirmek (telefon vb.)	132	66.0	68	34.0	Öğretmeni itmek veya öğretmene top fırlatmak gibi davranışlarda bulunmak	170	85.0	30	15.0
Dersle ilgili olmayan şeyler hakkında konuşmak	131	65.5	69	34.5	Öğretmenin eşyalarına zarar vermek	165	82.5	35	17.5
Ders araçlarını amacı dışında kullanmak (voleybol topuna ayakla vurmak vb.)	131	65.5	69	34.5	Ders işlerken minderlerin üzerinde koşmak	165	82.5	35	17.5
Derste kıpırdanıp durmak	129	64.5	71	35.5	Arkadaşlarına iftira atmak	160	80.0	40	20.0
Arkadaşlarını uygunsuz zamanlarda güldürmeye çalışmak	115	57.5	85	42.5	Öğretmene sürekli itiraz etmek ve kabaca yanıt vermek	159	79.5	41	20.5

Not. Tabloda, 4: Her zaman ile 1: Hiçbir zaman seçeneklerinin en çok ve en az sıklıkta işaretlendiği ifadeler yer almaktadır.

Tablo 2. En çok ve en az görülen istenmeyen davranışlara ilişkin kadın ve erkek öğrencilerin görüşleri

	En Çok Görülen				En Az Görülen					
	Davranış	Her zaman		Diğer		Davranış	Hiçbir zaman		Diğer	
		f	%	f	%		f	%	f	%
Kadın (n= 107)	Derse özel eşyalarını getirmek (telefon vb.)	69	64.5	38	35.5	Öğretmeni itmek veya öğretmene top fırlatmak gibi davranışlarda bulunmak	97	90.7	10	90.3
	Dersle ilgili olmayan şeyler hakkında konuşmak	67	62.6	43	37.4	Öğretmenin eşyalarına zarar vermek	93	86.9	14	13.1
	Derste kıpırdanıp durmak	67	62.6	43	37.4	Ders işlerken minderlerin üzerinde koşmak	88	82.2	19	17.8
	Ders araçlarını amacı dışında kullanmak (voleybol topuna ayakla vurmak vb.)	66	61.7	41	38.3	Öğretmenin verdiği görevi reddetmek	88	82.2	19	17.8
	Ders sırasında bir şeyler yiyip içmek, ciklet çiğnemek	65	60.7	42	39.3	Öğretmene sürekli itiraz etmek ve kabaca yanıt vermek	84	78.5	23	21.5
Erkek (n= 93)	Derse özel eşyalarını getirmek (telefon vb.)	61	65.6	32	34.4	Öğretmeni itmek veya öğretmene top fırlatmak gibi davranışlarda bulunmak	77	82.8	16	17.2
	Ders araçlarını amacı dışında kullanmak (voleybol topuna ayakla vurmak)	58	62.4	35	37.6	Öğretmenin eşyalarına zarar vermek	71	76.3	22	23.7
	Dersle ilgili olmayan şeyler hakkında konuşmak	58	62.4	35	37.6	Arkadaşlarına iftira atmak	71	76.3	22	23.7
	Arkadaşlarını uygunsuz zamanlarda güldürmeye çalışmak	57	61.3	36	38.7	Arkadaşlarının ve dersin araç-gerecine zarar vermek	70	75.3	23	24.7
	Derste kıpırdanıp durmak	56	60.2	37	39.8	Ders işlerken minderlerin üzerinden koşmak	68	73.1	25	26.9

Not. Tabloda, 4: Her zaman ile 1: Hiçbir zaman seçeneklerinin en çok ve en az sıklıkta işaretlendiği ifadeler yer almaktadır.

Tablo 3. İstenmeyen davranışlar karşısında öğretmenlerin en çok ve en az sıklıkta kullandıkları yöntemlere ilişkin öğrenci görüşleri

Yöntem	En Çok Kullanılan		Yöntem	En Az Kullanılan	
	\bar{X}	Ss		\bar{X}	Ss
Öğrenciyi uygun bir dille uyarmak	2.92	1.01	Öğrencinin teneffüse çıkmasına izin vermemek	1.42	0.74
Öğrenciye dersin kurallarını hatırlatmak	2.65	0.98	Öğrencinin eğlenceli ders etkinliklerine katılmasına izin vermemek	1.51	0.83
Olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermek	2.37	1.08	Öğrenciyi dokunarak uyarmak	1.58	0.85
Öğrencinin bu davranışının nedenini anlamaya çalışmak	2.34	1.00	Öğrenciyi dersten çıkarmak	1.59	0.81
Öğrenci ile dersten sonra konuşmak	2.25	0.92	Öğrenciyi fiziksel olarak cezalandırmak (sağını, kulağını çekmek vb.)	1.61	0.93

Not. Ölçek; 1: Hiç Kullanılmıyor ile 4: Her Zaman Kullanılıyor arasında puanlanmaktadır.

Tablo 4. İstenmeyen davranışlar karşısında öğretmenlerin kullandıkları yöntemlere ilişkin öğrenci görüşlerinin alt boyutlara göre dağılımı

	Alt Boyutlar	\bar{X}	Ss
Toplam (n= 200)	Önleyici	2.13	0.44
	İyileştirici	2.00	0.46
	Cezalandırıcı	1.62	0.52
Kadın (n= 107)	Önleyici	2.13	0.40
	İyileştirici	1.97	0.45
	Cezalandırıcı	1.49	0.40
Erkek (n= 93)	Önleyici	2.13	0.49
	İyileştirici	2.03	0.47
	Cezalandırıcı	1.78	0.59

ranışların düşük şiddet düzeyli sınıflandırılabilir olmasının temel nedeni, öğretmenine ya da arkadaşlarına fiziksel açıdan zarar veren veya ahlaki sınırların dışına çıkan davranışları içermemesi şeklinde açıklanabilir. Bu bakış açısıyla, yüksek şiddet düzeyli şekilde sınıflandırılacak istenmeyen davranışlar ise en az görülen istenmeyen öğrenci davranışları arasında yer almaktadır.

En çok ve en az sıklıkta görülen beş istenmeyen davranışa ilişkin kadın ve erkek öğrencilerin görüşleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde, hem kadın hem erkek öğrencilerin en çok ve en az görülen istenmeyen davranışlar konusunda benzer görüşlere sahip oldukları söylenebilir. Buna göre, kadın ve erkek öğrenciler beden eğitimi derslerinde en çok ve en az sıklıkta görülen istenmeyen öğrenci davranışlarını, tutarlılık göstererek, benzer şekilde listelemişlerdir. Kadın ve erkek öğrencilerin konuya ilişkin verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde en çok görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının düşük şiddet düzeyli, en az görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının ise yüksek şiddet düzeyli olduğu görülecektir. Tablo 2'ye göre, kadın ve erkek öğrenciler, arkadaşlarına fiziksel açıdan zarar veren veya ahlaki sınırların dışına çıkan davranışların beden eğitimi derslerinde nadiren gözlemlendiğini rapor etmişlerdir.

Beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen öğrenci davranışları karşısında öğretmenlerin en çok ve en az sıklıkta kullandıkları beş yönteme ilişkin öğrenci görüşleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3'te görüldüğü gibi, istenmeyen öğrenci davranışları karşısında en çok kullanılan öğretmen yöntemleri, öğrenciyi yaptığı davranışlara ilişkin uyardırmaya ve onu anlamaya yöneliktir. Buna göre, beden eğitimi öğretmenleri derste görülen bir istenmeyen davranışın tekrar ortaya çıkmasını engellemek amacıyla, o davranışın altında yatan nedenleri araştırma yoluna gitmektedirler. Yine öğrenci görüşlerine göre, en az kullanılan öğretmen yöntemleri cezalandırma ilkesi üzerine kuruludur. Araştırmamıza katılan öğrenci görüşleri ışığında, beden eğitimi öğretmenlerinin cezalandırma yöntemlerini çok sık kullanmadıkları yorumu yapılabilir.

İDÖYÖ'de yer alan ve *önleyici yöntemler*, *iyileştirici yöntemler* ve *cezalandırıcı yöntemler* olarak isimlendirilen alt boyutlara ilişkin öğrenci görüşlerine yönelik değerler Tablo 4'te verilmiştir.

İstenmeyen öğrenci davranışları karşısında öğretmenlerin kullandıkları yöntemlere ilişkin verilen Tablo 4, en çok önleyici, en az ise cezalandırıcı öğretmen yöntemlerinin işe koşulduğunu göstermiştir. Önleyici, iyileştirici ve cezalandırıcı alt boyutlarından elde edilen aritmetik ortalamalar arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farkın

bulunup bulunmadığını test etmek için parametrik bir test olan Tek Yönlü MANOVA kullanılmıştır. Kadın ve erkek öğrencilerin önleyici ($F= .010$, $p= .920$), iyileştirici ($F= .842$, $p= .360$) ve cezalandırıcı ($F= 17.140$, $p= .000$) öğretmen yöntemlerine ilişkin İDÖYÖ alt boyutlarından elde ettikleri aritmetik ortalamalar arasında sadece cezalandırıcı alt boyutunda anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir ($\lambda= .899$; $F= 7.339$; $p= .000$; $\eta^2= .080$). Cezalandırıcı alt boyutunda ortaya çıkan bu farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemede, Post Hoc test olarak Bağımsız Gruplarda t-testi yürütülmüş; kadın ($\bar{X} = 1.49 \pm 0.40$) ve erkek ($\bar{X} = 1.78 \pm 0.59$) öğrencilerin ortalamaları arasında, erkekler lehine anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur ($t_{(198)} = -4.140$; $p= .000$). Bu sonuca göre, erkek öğrencilerin beden eğitimi derslerinde cezalandırıcı yöntemlerin işe koşulduğuna, kadın öğrencilere oranla daha çok şahit oldukları yorumu yapılabilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Beden eğitimi derslerinde ortaya çıkan istenmeyen öğrenci davranışlarını ve öğretmenlerin bu davranışlar karşısında başvurdukları yöntemleri, öğrenci görüşleri doğrultusunda belirlemek bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Şenses (1990), araştırmasında öğrencilerin yaşları büyüdükçe, yani sınıf seviyeleri yükseldikçe disipline aykırı davranışlarda artış olduğunu belirtmiştir. Yine Eripek (1980), disiplinsiz davranışta bulunan öğrencilerin sınıf seviyelerinin yükselmesiyle disiplinsiz davranışlarda da bir artış olduğunu vurgulamıştır. Sınıf seviyesi yükseldikçe okul kurallarını ihlal etmede de artış görülmesinin nedenleri arasında; genel olarak öğrencilerin altı ve yedinci sınıflarda ergenlik dönemine girmeleri, büyüdükçe daha özgür olma istekleri ve öğrenci büyüdükçe velisinin okula katılımı ve ilgisinin azalması gösterilebilir (Kuş ve Karatekin, 2009). Görüldüğü gibi sınıf seviyesi yükseldikçe istenmeyen davranışlarda da bir artış görülmektedir. Ergenlik çağının en yoğun yaşandığı dönem olması ve bir okul türünden diğer bir okul türüne geçişin etkilerinin hala hissedilebilir olması nedeniyle araştırmamızda dokuzuncu sınıf öğrencilerinin görüşlerine yer verilmiştir.

Bulgularımıza göre, beden eğitimi derslerinde daha sık karşılaşılan istenmeyen davranışlar düşük şiddet düzeylidir (*derse özel eşyalarını getirmek (telefon vb.), dersle ilgili olmayan şeyler hakkında konuşmak vb.*). Kulinna ve diğ. (2006), yaptıkları çalışma sonucunda, beden eğitimi derslerinde ortaya çıkan istenmeyen davranışların genellikle ılımlı/yumuşak düzeyde olduğunu, yine de öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları en önemli sorunların bu davranışlardan oluştuğunu belirtmişlerdir. Araştırmamızdan elde edilen bulgulara benzer olarak, Erdoğan (2002) ve Baloğlu (2001), genel olarak okullarda en sık görülen istenmeyen öğrenci davranışlarını; gizli konuşma, uygunsuz hareketler, sınıf materyallerinin uygunsuz kullanımı, söz almadan konuşmayı alışkanlık haline getirme, fısıldaşma, başkalarının dikatini dağıtma ve başka işlerle ilgilenme olarak sıralamışlardır. Korkmaz ve diğ. (2009), beden eğitimi öğretmenlerinin ciddiye alınabilecek türden negatif davranışlarla pek karşılaşmadığını, ortaya çıkan davranışların genellikle hafif ve giderilebilir davranışlar olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmacılara göre, bu durum dersin içeriği ile açıklanabilir. Beden eğitimi derslerinin çoğunlukla oyun içerikli olması ve öğrencilerin hareket gereksinimlerini ilgisine göre özgürce karşılayabilmeleri, ciddi düzeyde istenmeyen davranışların az görülmesinin temel nedeni olabilir.

Beden eğitimi derslerinin genellikle açık alanlarda ve spor salonlarında yürütülmesi, yüksek şiddet düzeyli istenmeyen davranışların bu derslerde daha az sıklıkta görülmesinin bir başka nedeni olabilir. Kapalı sınıf ortamlarında yer alan sınıflarda, sabit ve hareketsiz bir biçimde işlenen birçok teorik dersin zamanla öğrencinin derse olan ilgisini ve motivasyonunu azalttığı, yeterince hareket olanağı bulamayan öğrencilerin istenmeyen davranışlara yöneldiği söylenebilir. Sadık (2008)'a göre, öğrencilerin sürekli dinleyen durumda olması, etkinlik içinde yer almaması istenmeyen davranışların başlama olasılığını artırır ve "dalga etkisi" ile sınıfa sıçramasını önlemek için öğretmenlerin katılımı izlemesi, uzaklaşan öğrencileri fark etmesi ve katılım için desteklemesi gereklidir. Ağır-lıklı olarak motor becerilerin öğretildiği beden eği-

timi derslerinde, bu becerileri uygulayabilmek için öğrenci katılımının zorunlu olduğu göz önünde bulundurulursa, derse yoğun katılım gösteren öğrencilerin daha az sıklıkta ve düşük şiddet düzeyinde istenmeyen davranış sergileyeceği söylenebilir.

Houghton ve diğ. araştırmalarında erkek öğrencilerin kadın öğrencilere oranla daha problemli olarak görüldüklerini belirtmişlerdir. Oswald, bu düşünceyi desteklerken; Lawrence ve diğ. istenmeyen davranışlarla ilgili sorunlara başından sonuna kadar daha az dahil olsalar da; kadın öğrencilerin de erkek öğrenciler kadar ciddi sorunlar yarattığını belirtmişlerdir (Akt.: Hardy, 1999). Ülkemizde konuyla ilgili olarak yapılmış çalışmalarda (Eripek, 1980; Şenses, 1990), erkek ve kadın öğrencilerin istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerinin farklılaştığı bulunmuştur. Bu durum araştırılması gereken bir konu olarak ön plana çıkmış ve araştırmamızda hem kadın hem de erkek öğrencilerin adı geçen konuya ilişkin görüşleri incelenmiştir. Araştırma bulgularımıza göre, beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara ilişkin kadın ve erkek öğrencilerin görüşleri arasında benzerlik bulunmaktadır. Elde edilen bulgular, konuyla ilgili yapılmış benzer çalışmalarla (Akkök ve diğ., 1995; Croom ve Moore, 2003; Korkmaz ve diğ., 2009; Kulinna ve diğ., 2006; Sayın, 2001; Siyez, 2009; Supaporn, 2000; Türnüklü ve Yıldız, 2002; Wragg, 1993;) paralellik göstermektedir.

Öğretmenler, etkili bir sınıf yönetimi için derslerde ortaya çıkan istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik önlemler almak zorundadırlar. Eğitim-öğretim sürecinde belirlenen kazanımlara en kısa sürede ulaşmayı engelleyen bu davranışlara yönelik öğretmenden öğretmene farklılık gösteren birçok strateji bulunmaktadır. İra (35)'ya göre, etkili sınıf yönetiminde, öğretmenin sadece istenmeyen davranışların önlenmesi için çaba göstermesi ve öğrencilerin sessizce oturmalarını sağlaması istenen bir davranış değildir. Etkili bir sınıf yönetimi için, sınıftaki ilişki düzeninin öğrencilerle birlikte oluşturulması, sınıftaki olayların sonuçlarından çok nedenlerinin üzerinde durulması, öğrencilerin fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal, cinsel, törel ve diğer gelişim özelliklerinin dikkate alınması, öğrencilerden gelişim düzeylerine uygun davranışlar

beklenmesi, ayrıca öğrencilerin bireysel gelişim özelliklerine de önem verilmesi ve öğrenci merkezli bir öğretimin uygulanması gerekir. Memişoğlu (2005), tarafından yapılan bir çalışmada, sınıfta görülen istenmeyen davranışlara neden olan öğretmen davranışlarının önemli bir bölümünün insan ilişkilerindeki yetersizliğe dayalı olduğunu göz önünde bulundurulursa, istenmeyen öğrenci davranışlarından bir bölümünün, öğretmenin sınıftaki davranışlarıyla da ilişkili olduğu sonucuna ulaşılabilir. Girmen ve diğ., (2006), sınıf ya da okul ortamında istenmeyen bir öğrenci davranışı ile karşılaşıldığında, öğretmenlerden bu tür davranışlara doğru tepkilerde bulunarak, davranışın eğitsel amaçlara ulaştırıcı yönde değiştirilmesine öncülük etmeleri beklendiğini belirtmişlerdir.

Araştırmamızın amaçlarından birisi de, beden eğitimi derslerinde ortaya çıkan istenmeyen öğrenci davranışları karşısında kullanılan öğretmen yöntemlerine ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemektir. Beden eğitimi öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları karşısında kullandıkları yöntemlere ilişkin kadın ve erkek öğrenci görüşleri genel olarak benzerlik göstermektedir. Buna göre, öğretmenler çoğunlukla önleyici ve iyileştirici yöntemleri işe koşarken, cezalandırıcı öğretmen yöntemlerini çok az sıklıkta kullanmaktadır. Birçok araştırmayla (Atıcı, 2000; Güleç ve Alkış, 2004; Korkmaz ve diğ., 2009; Sağlam ve diğ., 2008; Siyez, 2009; Supaporn, 2000; Türnüklü ve Yıldız, 2002) benzer bulguların elde edildiği çalışmamızda öğrencilerin, beden eğitimi öğretmenlerinin kullandıkları davranışları genel olarak önleyici ve iyileştirici yönde algıladıkları söylenebilir.

Yapılan inceleme sonucu, cezalandırıcı öğretmen yöntemine ilişkin kadın ve erkek öğrencilere ait aritmetik ortalamalar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Buna göre, erkek öğrenciler cezalandırıcı yöntemlerin öğretmenler tarafından daha sık kullanıldığını belirtmişlerdir. Bu sonuç, beden eğitimi öğretmenlerinin erkek öğrencilerin istenmeyen davranışları karşısında cezalandırıcı yöntemleri daha fazla tercih ediyor olmasından ya da kadın ve erkek öğrencilerin kullanılan öğretmen yöntemlerini farklı şekillerde algılamalarından kaynaklanıyor olabilir. Sadık (2008)'ın yaptır-

ğl çalışma sonucunda, öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerini, önleyici ve iyileştirici bir diğer ifadeyle olumlu algıladıkları, öğrencilerin ise öğretmenlerinin davranışlarını cezalandırıcı, korkutucu ve adaletsiz olarak algıladıkları belirtilmiştir. Buradan hareketle, tıpkı araştırmamızda da olduğu gibi, istenmeyen davranışlar karşısında kullanılan öğretmen yöntemlerinin farklı bireyler tarafından farklı şekillerde algılanabileceği söylenebilir. Yine, araştırma bulgularımıza dayanarak, cezalandırıcı öğretmen yönteminin daha sık kullanıldığını vurgulayan erkek öğrencilerin, beden eğitimi derslerinde daha çok istenmeyen davranış gerçekleştirdiği ve bu davranışların cezalandırıldığı yorumu yapılabilir. Bu bulgu Hardy ve diğ. (1994) tarafından öne sürülen teoriyi desteklemektedir. Bu teoriye göre, erkek öğrencilerin istenmeyen davranışları gerçekleştirme eğilimi, kadın öğrencilere oranla daha fazladır.

Araştırmanın sonucunda, öğrenci görüşlerine göre beden eğitimi derslerinde ortaya çıkan istenmeyen davranışların yüksek şiddet düzeyli olmadığı, öğretmenlerin bu davranışlar karşısında genellikle önleyici ve iyileştirici yöntemleri işe koştugu söylenebilir. Kadın ve erkek öğrencilerin istenme-

yen davranışlara ve bu davranışlar karşısında öğretmenlerin kullandığı yöntemlere ilişkin görüşleri de benzerlik göstermektedir. Araştırmamızın sınırlılıklarından biri olarak sadece öğrenci görüşlerine yer verilmesinden dolayı, bundan sonra yapılacak benzer çalışmalarda öğrenci görüşlerinin yanında öğretmen görüşlerinin de belirleneceği nitel ve nicel çalışmaların yürütülmesi önerilebilir. Yapılacak bu çalışmalarda kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerini karşılaştırmak önemli verilerin elde edilmesini sağlayabilir. Gerek görevdeki öğretmenlerin gerekse öğretmen adaylarının sınıflarda ortaya çıkan istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etme stratejileri konusunda gerekli bilgi ve beceriye sahip olmaları gerektiği; bunun için lisans eğitimi sırasında verilen sınıf yönetimi derslerinde ve görevdeki öğretmenler için düzenlenen hizmet içi eğitim seminerlerinde bu konuya hassasiyetle yaklaşılması gerektiği söylenebilir.

Corresponding Address (Yazışma Adresi):

Dr. Yunus ARSLAN

Nevşehir Üniversitesi

Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü, Nevşehir

E-mail: yarslan@nevsehir.edu.tr

KAYNAKLAR

- Akçadağ T.** (2005). Sorun davranışların yönetimi. H. Kiran (Ed.), *Sınıf yönetimi*, (ss. 277-311). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Akkök F, Aşkar P, Sucuoğlu B.** (1995). Safe schools require the contribution of everybody: A picture in Turkey. *Thresholds in Education*, 12, 29-33.
- Atıcı M.** (2000). İlköğretimde sınıf kurallarının sınıf yönetimindeki rolü. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 68, 22-26.
- Baloğlu N.** (2001). *Etkili sınıf yönetimi*, Ankara: Baran Ofset.
- Bellon J, Bellon E, Blank M.** (1992). *Teaching from a research knowledge base*. New York: Merrill of Macmillan Publishing Co.
- Croom DB, Moore GE.** (2003). Student misbehavior in agricultural education: A comparative study. *Journal of Agricultural Education*, 44 (2), 14-26.
- Erdoğan İ.** (2002). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Eripek S.** (1980). Ankara ili merkezinde bulunan ortaöğretim kurumlarında disiplin uygulamaları ve bu uygulamaların uyum sorunları yönünden değerlendirilmesi. Yayınlanmamış doktora tezi, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Fernandez-Balboa JM.** (1991). Beliefs, Interactive Thoughts, and Actions of Physical Education Student Teachers Regarding Pupil Misbehaviors. *Journal of Teaching in Physical Education*, 11, 59-78.
- Girmen P, Anılan H, Şentürk İ, Öztürk A.** (2006). Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarına gösterdikleri tepkiler. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 235-244.
- Güleç S, Alkış S.** (2004). Öğretmenlerin sınıf ortamında kullandıkları davranış değiştirme stratejileri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (2), 247-266.
- Hardy AC.** (1999). *Learning and Teaching in Physical Education*. London: Falmer Press. ss.126-149.

13. **Hardy AC, Hardy CF, Thorpe RD.** (1994). Pupil misbehavior in secondary school mixed-sex physical education lessons. *British Journal of Physical Education Supplement*, 15, 7-11.
14. **Hoy WK.** (1969). Pupil control ideology and organizational socialization: The influence of experience on the beginning teacher. *School Review*, 76, 312-323.
15. **İra N.** (2004). Etkili sınıf yönetimi ve aktif öğrenme. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 310, 34-39.
16. **James, AR.** (2004). Perceptions of misbehavior in middle school physical education. *The Journal Physical Education, Recreation and Dance*, 75(1), 9.
17. **Karasar N.** (2003). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
18. **Korkmaz F, Korkmaz NH, Özkaya G.** (2009). İlköğretim okullarındaki beden eğitimi öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerinin incelenmesi (Bursa İli Örneği). *İlköğretim Online*, 8 (1), 119-128.
19. **Kulinna PH, Cothran DJ, Regualos R.** (2006). Teachers'reports of student misbehavior in physical education. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 77 (1), 32-40.
20. **Kuş Z, Karatekin K.** (2009). Öğrencilerin okul ortamında kurallara uygun davranma yeterliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 183-196.
21. **Lesley TJ.** (1981). Classroom misbehavior: Some field observations. *The High School Journal*, 64, 142-149.
22. **Luke MD.** (1989). Research on class management and organization: Review with implications for current practice. *Quest*, 41, 55-67.
23. **Memişoğlu AP.** (2005). Sınıf ortamında istenmeyen davranışlara yol açan öğretmen davranışları, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 323, 32-39.
24. **O'Sullivan M, Dyson B.** (1994). Rules, routines, and expectations of 11 high school physical education teachers. *Journal of Teaching in Physical Education*, 13, 361-374.
25. **Sadık F.** (2008). İstenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerinin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelenmesi. *İlköğretim Online*, 7 (2), 232-251.
26. **Sağlam M, Adıgüzel A, Güngör Ö.** (2008). İlköğretim okullarında sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmenlerin bu davranışlarla baş etme yaklaşımları. *International Conference on Educational Sciences*, 23-25 Haziran 2008, Famagusta, North Cyprus.
27. **Sayın N.** (2001). Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışların nedenlerine ilişkin görüşleri ile istenmeyen davranışları önleme yöntemleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
28. **Siyez DM.** (2009). Liselerde görev yapan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik algıları ve tepkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (1), 67-80.
29. **Stinson S.** (1993). Meaning and value: Reflections on what students say about school. *Journal of Curriculum and Supervision*, 8, 216-238.
30. **Supaporn S.** (2000). High school students' perspectives about misbehavior. *Physical Educator*, 57 (3), 124-135.
31. **Supaporn S, Dodds P, Griffin L.** (2003). An ecological analysis of middle school misbehavior through student and teacher perspectives. *The Journal of Teaching in Physical Education*, 22, 328-349.
32. **Sümbüloğlu V, Sümbüloğlu K.** (2005). *Klinik ve Saha Araştırmalarında Örneklem Yöntemleri ve Örneklem Büyüklüğü*, Ankara: Alp Ofset ve Matbaacılık Ltd. Şti.
33. **Şenses V.** (1990). Tokat ili merkez ve ilçe orta dereceli okul öğrencilerinin disipline aykırı davranışlarda bulunma nedenlerinin araştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
34. **Templin TJ.** (1981). Student as socializing agent. *Journal of Teaching in Physical Education*. Intro.1, 171-79.
35. **Türnüklü A, Yıldız V.** (2002). Öğretmenlerin öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla başa çıkma stratejileri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 285, 32-36.
36. **Wragg EC.** (1993). *Primary Teaching Skills*. London: Routledge.